

Суфіксальний спосіб творення соціально-комунікативних термінів

Анна Колбаснікова¹, Марія Комова²

1,2. Кафедра соціальних комунікацій та інформаційної діяльності, Національний університет “Львівська політехніка”, УКРАЇНА, м.Львів, вул.С.Бандери, 12,
E-mail: annakolbasnikova@gmail.com, maria.komova@gmail.com

In the history of the development and enrichment of vocabulary of social communication and contiguous areas of terminology system all the available morpheme resources (root and affix) in the Ukrainian language were used.

Systematic character of word-formation of general literary language is spread over the terminology as a sub-system that results in ways and principles of word-formation.

Keywords: social communications, document, terms forming, verb-forming model

Особливості термінологічного словотворення на відміну від загальнономовного полягають у використанні обмеженого набору моделей, які стали цементуючим фактором системної організації термінології; в усвідомленості термінотворення, який дає змогу штучно запроваджувати спеціалізовані словотворчі морфеми, які в галузевих терміносистемах є визначниками конкретних значень і виконують класифікаційну функцію; при термінологічному словотворенні вільніше і простіше поєднуються запозичені й національні словотворчі засоби [3, с. 92; 4, с.57]. Структурно-словотвірні особливості термінології різних галузей є предметом лінгвістичних досліджень як в діахронному, так і в синхронному аспектах її вивчення [2; 3].

Термінологія соціальної комунікації обіймає всі структурні типи термінів: терміни-однослови, терміни-композиції, терміни-словосполучення.

Найпоширенішим способом творення термінів-однословів досліджуваної терміносистеми є **морфологічний словотвір**, що полягає у поєднанні афіксальних морфем з кореневою або похідною частиною слова, основоскладанні та абревіації. Сміслові значення термінів, утворених морфологічним способом словотвору, виражене переважно мотивувальною основою. Афікси мають узагальнювальне значення, утворюючи загальні моделі однотипних утворень [1, с. 6]. Наприклад, суфікси **-ння**, **-ація**, **-ізація** вказують на процеси формування, використання та зберігання чого-небудь (**систематизація**, **комунікація**, **кодування**, **декодування**). У системі афіксального словотвору найпродуктивнішим є **суфіксація**. Суфіксальні словотвірні типи термінів-іменників поділяються за характером твірних основ, мотивованих дієсловами, іменниками, прикметниками.

Терміни, мотивовані **дієслівною основою**, утворюються за допомогою продуктивної словотвірної моделі **дієслово + суфікси: -ач, -ник, -к(а), -н(я), -ищ(е), -нок, -ок, -атор, -ант (-ент), -ер (ор)**. Словотвірний тип з суфіксом **-ач** є одним з найпоширеніших. Терміни називають осіб – виконавців певної дії (**читати - читач, користуватися - користувач, одержувати - одержувач, споживати - споживач, дописувати - дописувач**).

До віддіслівних терміноутворень можна віднести також терміни, витворені за допомогою суфіксів **-нн(я), -анн(я), -енн(я), -інн(я), -уванн(я), -юванн(я): депонувати - депонування, старіти - старіння** (інформації).

Продуктивними при творенні соціально-комунікативних термінів є словотвірні моделі типу: **іменник + суфікси -ник, -к(а), -ок, -ств(о), -цтв(о)**. Терміни, утворені за допомогою суфікса **-ник**, у термінології соціальних комунікацій називають: осіб за родом діяльності, де твірна основа вказує на об'єкт діяльності (**книжник**); предмети – види видань, де твірна основа вказує на зміст документів (**словник, задачник, зільник, пісенник, цінник**); цільове призначення (**путівник**); періодичність виходу видання в світ (**річник, тижневик**).

За допомогою словотвірних моделей типу: **прикметник + суфікси -ість, -от(а), -ин(а), -изн(а), -н-** утворюються терміни, що вказують на певні властивості реальних об'єктів. У творенні таких термінів позицію домінанти займає суфікс **-ість**. Ці терміни називають абстрактні властивості (**динамічність, компактність**); властивості, що визначаються кількісними ознаками (**дублетність, примірниковість, періодичність, повторюваність**); властивості на позначення "психологічних особливостей осіб" (**зацікавленість, читаність**). Формант **-ість** приєднується як до власномовної, так і до іншомовної твірної основи: **інформативність, доступність**.

Отже суфіксальний спосіб творення термінів соціальної комунікації є високопродуктивним. Суфікси як словотвірчі частини слова, що виникли шляхом абстрагуючої роботи людського мислення, приєднуючись до різних основ, утворюють слова з новим лексичним значенням або ж змінюють форму слова. Словотвірчий аналіз української документознавчої термінології свідчить, що суфіксальні словотвірчі форманти, які утворюють ці терміни, досить численні. Приєднуючись переважно до іменникових, а також дієслівних, прикметникових основ, вони утворюють слова на позначення різноманітних понять соціальної комунікації.

Література

1. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфеміка української мови / О.К. Безпояско, К.Г.Городенська. – К.: Наукова думка, 1987. – 209 с;
2. Комова М.В. Українська документознавча термінологія: шляхи формування та функційні особливості: монографія / М.В.Комова. – Львів, Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2011. – 315 с;
3. Симоненко Л.О. Формування української біологічної термінології / Л.О.Симоненко. – К.:Наукова думка, 1991. – 129 с;
4. Склад і структура термінологічної лексики української мови. – К.: Наукова думка, 1984. – 194 с.